

SUCCINTE CONSIDERAȚII PRIVIND DIFERENȚIEREA SOCIALĂ ÎN SOCIETATEA GETO-DACICĂ, ÎN PERIOADA BUREBISTA-DECEBAL

MIRCEA VALEA,
ANGHEL NISTOR

Stratificarea societății geto-dacice în sec. I î.e.n. și sec. I e.n. este demonstrată de denumirile unor categorii sociale existente la geto-daci, menționate în izvoarele literare antice.

Potrivit relatării lui Dion Chrysostomus, transmise de către Iordanes, nobilii geto-daci erau numiți, în graiul lor, **tarabostes**¹.

Fără îndoială, această denumire s-a păstrat în vorbirea uzuală geto-dacică și în perioada în care izvoarele de limbă latină folosesc termenul de **pileati**², iar Criton pe cel de **pilofori**³, pentru a desemna aristocrația geto-dacă care, ca semn al rangului său deosebit în societate, purta pileus.

Din traducerea făcută de către Vasile Pârvan⁴ termenului geto-dacic, **tarabostes**, prin „domni nobili“, reiese pregnant sensul lui social. Tracologul I. I. Russu acceptă și întărește această idee, adăugând forma „puternici, străluciți“⁵. Ori, denumirea dată aceleiași categorii sociale, de către scriitorii latini și greci subliniază doar un aspect exterior, distinctiv.

Dacă admitem că în limba geto-dacilor numele dat nobilimii nu a fost legat de anumite semne distinctive (purtarea pileus-ului), atunci se poate susține că și un alt termen, **cometai**, folosit de izvoarele antice, referitoare la perioada lui Decebal, poate avea tilcuri sociale.

Tacitus menționează ca o instituție socială existentă la germanii din sec. I e.n., ceata numind-o **comitatus**⁶, iar pe membri acesteia, **comites**⁷.

În acest sens, merită atenție și precizările făcute de Samuel Noah Kramer, privitoare la unele trăsături comune existente în antichitate la sumerieni, greci, indieni și germani care, deși distanțați în timp și spațiu, sînt organizați în „regate minuscul, ai căror regi pentru a domni, fiecare din ei se sprijinea pe un **comitatus**, grup de partizani înarmați, care îl urmau orbește în toate acțiunile sale“⁸.

Subliniind importanța instituțiilor existente la vechii germani, printre care și cea ai cărei membri purtau numele de „comites“, Nicolae Iorga subliniază: „...multe instituții germane nu erau particular germane, ci aparțineau lumii barbare întregi, — prin urmare erau comune și slavilor și poate și tracilor de la început, strămoșii noștri. Atîtea din lucrurile care se cred original-germane au fost imprumutate de germani de la cei mai cultivați dintre barbari, acei care stătuseră în legătură mai strînsă cu cultura antică, prin urmare de la traci...“⁹.

Plecînd de aceste considerente, credem că ceata militară, **comitatus**, a existat ca o instituție socială și în societatea dacică, în perioada pentru care documentele vremii folosesc termenul **cometai**. Probabil, **cometai** este un cuvînt autoh-

1. Iordanes, *Getica*, V, 40, în *Crestomatie pentru studiul istoriei statului și dreptului R.P.R.*, vol. I, Ed. de stat pentru lit. econ. și juridică, București, 1955, p. 43.

2. Dion Chrysostomus, *Discursuri* LXXII, 3, în *Izvoare privind istoria României*, vol. I, Ed. Academiei, Buc., 1964, p. 453; Dio Cassius, LXVIII, 9, în *Crestomatie... opt. cit.*, p. 43; Petrus Patricius, *Historia*, fr. 5, în *Crestomatia... opt. cit.*, p. 43.

3. Criton, *Geticele*, 3 (2), în *Izvoare... opt. cit.*, p. 507.

4. Vasile Pârvan, *Getica*, p. 148.

5. I. I. Russu, *Limba traco-dacilor*, Ed. științifică, Buc. 1967, p. 124.

6. Tacitus, *Despre originea și țara germanilor*, XIII, 2, în P. Cornelius Tacitus, *Opere* vol. I, Ed. științifică, București, 1958, p. 109.

7. *Idem*, XII, 3; XIII, 2.

8. Samuel Noah Kramen, *Istoria începuturilor la Sumer*, București, Editura științifică, 1962, p. 264 — 265.

9. Nicolae Iorga, *Dezvoltarea așezămintelor politice și sociale ale Europei*, vol. I, București, 1920, p. 6, 11.

ton dac, avînd același radical indo-european : **com**, ca și termenul **comitatus**, derivat din sensul clasic al cuvîntului **comis** (**comes-itis**), în care „**com**“ înseamnă „**cu**“ (în sensul de însoțitor), iar „**es**“ stă în legătură cu verbul „**eo**“¹⁰.

Gîndim că greco-romanii ori modernii l-au apropiat pe **cometai** de cuvîntul lor cunoscut „**coma**“, ori chiar l-au diformat în scriere. Dintre scriitorii antici, Dio Cassius și Petrus Patricius vorbesc despre **cometai**. Dio Cassius arată : „**Decebal** trimisese, chiar mai înainte de a fi fost învins o solie, nu de **cometai**, ca mai înainte, ci dintre cei mai de vază pilofori“¹¹. Petrus Patricius, vorbind despre soliile lui Decebal, arată că acesta „...a trimis la Traian soli dintre cei ce poartă pileus, căci aceștia sînt socotiți la daci ca fiind mai cu vază. Mai înainte însă îi trimisese **cometai**, care erau socotiți ca mai de rînd“¹². Reține atenția expresia referitoare la **cometai** ca fiind socotiți „ca mai de rînd“ în comparație cu piloforii, nefiind deci, socotiți „poporul de rînd“ amintit de Strabo și Iordanes.

Considerăm cu totul eronate părerile potrivit cărora, Decebal, avînd în vedere situația militară extrem de precară în care se găsea, și-ar fi putut permite să trimită drept soli, oameni de rînd, în semn de dispreț față de romani. Însuși marele nostru istoric N. Iorga își exprimă părerea că : „...E mai greu ca să se creadă că solii trimiși aparținură întii simplilor țărani, pentru ca pe urmă numai să apară „**caciularii**“ lui“¹³.

În concluzie, ne permitem să enunțăm părerea că în contextul organizării sociale a dacilor din perioada lui Decebal, aidoma altor popoare, a existat o categorie umană, **cometai**, cu același rol social ca și membri aceluși „**comitatus**“ din vechile scrieri.

BREVES CONSIDÉRATIONS SUR LE CLIVAGE SOCIAL CHEZ LES DACES DURANT LE PÉRIODE BUREBISTA — DÉCÉBAL

R é s u m é

Les auteurs exposent la thèse selon laquelle il a existé dans l'organisation sociale des Daces à l'époque de Décébal, de même que chez d'autres peuples, une catégorie sociale, les **cometai**, qui jouait le même rôle que les membres du „**comitatus**“ attesté dans les textes antiques.

10. M. Stăureanu, *Dicționar latin — român*, Ed. școlară, p. 57

11. Dio Cassius, LXVIII, 9 în *Crestomație...*, op. cit., p. 43

12. Petrus Patricius, *Historia*, fr. 5. în *Crestomație...*, op. cit., p. 43

13. N. Iorga, *Istoria românilor*, vol. I, București, 1936, p. 143